

జనసాహితీ

సాహిత్య సాంస్కృతికోద్యమ మాసపత్రిక

సంచిక : 456

వెల : రూ.25/-

మార్చి 2023

జనసాహితీ ప్రచురణ

జనసాహితీ ప్రచురణ

46 ఏళ్ళుగా నిరంతరాయంగా ప్రచురింపబడుతున్న

ప్రజాసాహితీ

సాహిత్య సాంస్కృతికోద్యమ మాసపత్రిక

456

సంపుటి : 46

సంచిక : 8

మార్చి 2023

ఈ సంచికలో...

website : www.prajaasaahithi.com

◆ ముఖచిత్రం	: శ్రమదోపిడీ - చిత్రం అంతర్జాలం నుండి01
◆ రెండవ అట్ట	: కవితలు - సాంబమూర్తి లండ, సహచరి02
◆ మూడవ అట్ట	: కవిత - కత్తి పద్మారావు35
◆ నొల్లవ అట్ట	: కార్టూనిస్ట్ టీ.వీ. గీసిన చిత్రం36
◆ సంపాదకీయం	: చెమట సముద్రగర్భంలో - అక్షరాల అగ్నిపర్వతం!!05
◆ కథ	: 'అ', 'ఆ', 'ఇ' లు - బోలుసాని జయప్రభ08
◆ ధారావాహిక	: దేశ విభజన వస్తువుగా సాహిత్యం (7) అత్తియా హుసేన్ నవల - కొత్తపల్లి రవిబాబు11
◆ స్పందన	: స్త్రీ విముక్తిని కోరుతూ రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ నాటకం - హరిబాబు12
◆ పుస్తక సమీక్ష	: 'లోట్టపీసు పూలు' - చేకూరి శ్రీనివాసరావు14
◆ వ్యాసాలు	: టర్కీ భూకంపం - పాక్ వరదలు.... - ప్రసన్న26
	: ఉరికంబం సాక్షిగా సెక్యులరిస్టు - భగత్ సింగ్ - దివికుమార్29
◆ జాతీయ అడ్డంకులు	: అవతార్ సింగ్ - పాష్ - సింగంపల్లి అశోక్ కుమార్18
◆ కవితలు	: అంతర్జాతీయ మహిళాదినం సందర్భంగా స్త్రీ విముక్తి సంఘటన - పిలుపు19
	: దర్బన్ మృతిపై పిడిఎస్ ఓ కరపత్రం24
◆ పుస్తక సరిచయం	: నర్సింహారావు రాసిన 'విశ్వంపై - జి.వి. భద్రం21
◆ కవితలు	: గోలి సీతారామయ్య, భైరి ఇందిర (17); కంచరాన భుజంగరావు (22), తమ్మినేని సూర్యనారాయణ (23), దీర్ఘకవిత : శీలా సుభద్రాదేవి (25)	
◆ వివిధ	: 'ప్రజాసాహితీ' యాజమాన్య వివరాలు (04); ముప్పై ఏళ్ళ క్రితం 'ప్రజాసాహితీ' (13); వర్తమాన సాహిత్య సాంస్కృతిక సామాజికాంశాలు (16, 20, 23); చైతన్యవాహిని (31); ఈ పుస్తకాలు అందాయి (33); కార్టూన్లు - అంతర్జాలం నుండి	
◆ సంతాపాలు	: భైరి ఇందిర, భమిడిపాటి జగన్నాథరావు (28); ప్రొ॥ కందాళ శోభారాణి (32)	

ప్రధాన సంపాదకుడు : **కొత్తపల్లి రవిబాబు** ఫోన్ : 9490196890 E-mail : ravibabujs@yahoo.co.in

చందాలు, ప్రకటనలు సంపాదకీయ బిరుదాసూ :

డా॥ బి. అరుణ, జనసాహితీ ప్రధాన కార్యదర్శి

జనసాహితీ కార్యాలయం : **ప్రజాసాహితీ**

30-7-6, అనపర్తివారివీధి, అన్నదాన సమాజం రోడ్డు,
దుర్గాఅగ్రహారం, విజయవాడ - 520002.

ఫోన్ : 70759 57010 prajasahithi1977@gmail.com

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
ISSN 0971-278X

LCCN
94903393
LIBRARY OF
CONGRESS

రచనలు సంపాదకీయ బిరుదాసూ :

పి.ఎన్.నాగరాజు, సంపాదకుడు, ప్రజాసాహితీ

ప్లాట్ నెం. 59, రాధాక్రిష్ణ నగర్ కాలనీ

ఆర్మీ క్యాంటీన్ దగ్గర, డగ్లస్ స్కూల్ ఎదురు వీధి,

శ్రీకాకుళం - 532001

ఫోన్ : 78936 97469 prajasahithi1977@gmail.com

పయనమవుతారు. కన్నీళ్లు పెట్టించే కథనంతో ఈ కథ ముగుస్తుంది.

అన్ని డయస్పోరిక్ కమ్యూనిటీలు తమదైన సాంస్కృతిక స్పృహతో సాంఘిక వ్యక్తిత్వం కోసం తహతహలాడతాయి. భాష, మతం, సంస్కృతులతో ముడిపడ్డ తమ పూర్వీకుల జీవితాలు రచయితలకు ప్రధాన ప్రేరణగా నిలుస్తాయి. శీలం భద్రయ్య అచ్చయిన మొదటి కథ “కేంపు చెర్వు” కథ చదివినపుడు పాఠకులకు ఈ విషయం అర్థమవుతుంది. ఈ కథ రచయిత మూలాలను పట్టి చూపించే కథ. ఈ కథకు దాశరథి రంగాచార్య “చిల్లర దేవుళ్ళు” నవలకు పోలిక ఉంది. ఇది పర్యావరణ పరంగా విశ్లేషించాల్సిన కథ. జలాశయాల నిర్మాణంలో భూములు పోగొట్టుకున్న నిర్వాసితులకు చాలినంత నష్టపరిహారం లభించకపోవడం, అనూహ్యంగా ఆ చోటు వదిలిపెట్టి వెళ్ళాల్సి రావడం తీరని బాధకు గురిచేస్తుంది. అయితే జలాశయాల పరివాహక ప్రాంతంలో ఉన్న రైతుల గోస ‘గోరు చుట్టుపై రోకటి పోటు’ లాంటిది. ఆనకట్టలకు సరైన లైనింగు నిర్మాణం చేపట్టక పోవడంతో సీపెజ్ (ఊట దిగటం) సమస్య మొదలవుతుంది. దాంతో ఆ భూములు పంటలు పండక నిరుపయోగంగా మారుతాయి. ప్రభుత్వ సాయం ఉండదు. భూములకు విలువ కూడా ఉండదు. నిర్వాసితులకు ప్రభుత్వ సాయం ఎంతో కొంత అందినా, వీరికి అది కూడా దక్కదు. కొల్లాటల్లో డ్యామేజీ గురించి చర్చించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. నర్మదానదిపై భారీ ఆనకట్ట నిర్మాణం గురించి వునరాలోచించాలని మేధాపాట్నర్, బాబా ఆప్టే లాంటివాళ్ళు జాతీయస్థాయిలో పోరాడారు. ఉత్తరాఖండ్ లోని జోషిమర్ పట్టణంలో కాలువలు తవ్వి లైనింగ్ మరిచారు. దాంతో అదిప్పుడు సీపెజ్ సమస్య వలన రోజు రోజుకు భూమి కుంగిపోతుంది. ఈ కథలో శివుడుపాత్ర ఆధునిక భావాలున్న పాత్ర అంటాను. అతని తిరుగుబాటు కేవలం గ్రామ ప్రజలయొక్క నష్టపరిహారాన్ని కాజేయాలనుకున్న దొరపై మాత్రమే కాదు, పర్యావరణ ప్రభావంపై కూడా అని నా అభిప్రాయం.

బతుకు తెరువుకు మన్నట్టు వలన వెళ్లి దొంగతనం నెపంపై అక్కడే చిక్కుకున్న యువకుడు సైదులు భార్య నర్సమ్మ కథ “ఇసపురుగు”. వలస జీవితం ఇద్దరినీ విడదీస్తుంది. భర్త ఎన్నటికీ తిరిగిరాడనే శోకంతోనున్న నర్సమ్మ, భర్తను రప్పించడానికి అవసరమయ్యే ఆర్థికసాయాన్ని పటేల్ దగ్గర కోరుతుంది. అతని కోరికపై తన శీలాన్ని సైతం తాకట్టు పెట్టడానికి సిద్ధపడుతుంది. వి.ఎస్. నైపాల్ రాసిన ‘ఎ హౌస్ ఫర్ మిస్టర్ బిశ్వాస్’లో ‘ఎన్నటికీ తిరిగి వెళ్ళలేని స్వదేశీ భావోద్వేగం’ ఉంటుంది. వీటిని చదివినపుడు ఈ పాత్రలు పడే సంఘర్షణ, భావోద్వేగం పాఠకుని గుండెలోతులకు తప్పక చేరుతుంది. ‘ఇసపురుగు’ కథలో రెండు విషయాలున్నాయి. ఒకటి మహిళాభ్యుదయం, రెండవది నిజాం కాలంనాటి ప్రజల దుస్థితి, పటేల్ దోపిడీని తెలియజేస్తాయి. జాగీర్దార్లు, వారి తాబేదార్లు మహిళలను బలవంతంగా చెరబట్టడం, ఉంపుడుగత్తెలుగా ఉంచుకోవడం సామాజిక హోదాగా భావించేవారు. మహిళల అవసరాలు, బలహీనతలను ఎరగా చూపి

లోబరుచుకోవడం, వేధించడం జరిగేది. నేటికీ ఈ దుస్థితి వివిధ రూపాల్లో ఉంది. ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు, సామాజిక, రాజకీయ వ్యవస్థలు సమష్టిగా వారికి అండగా ఉండి మహిళల రక్షణను బలోపేతం చేయాల్సిన అవసరం ఉంది.

నేడు ప్రచారంలో ఉన్న ‘క్షీణ సంస్కృతి’ స్త్రీ రక్షణకు మరో అతిపెద్ద సవాలు. దేశంలో షేర్ ఫా సూరి ‘పట్వారీ వ్యవస్థ’ను ప్రవేశపెట్టగా అక్బర్ మరింత మెరుగుపరిచాడు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం 1814లో సవరణలు చేసినా, మౌలిక స్వరూపంలో మార్పు లేదు. యాజమాన్య రికార్డులు, పంటల ఉత్పత్తి రికార్డు, వ్యవసాయ సంబంధ పన్నులు వసూలు చేయడం వీరి ప్రధాన బాధ్యతలు. దేశమంతటా వివిధ పేర్లతో ఉన్న ఈ వ్యవస్థ రాను రాను గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఆధిపత్య దోపిడీదారు వ్యవస్థగా మారింది. నిజాం రాజ్యంలో పటేల్, పట్వారీ వ్యవస్థ నిరంకుశ బూర్జువా వర్గంగా మారడంతో, ఈ దోపిడీకి వ్యతిరేకంగా రైతాంగ సాయుధ పోరాటం జరిగింది. ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో ఎన్.టి.ఆర్ ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు 1983 లో ‘పటేల్, పట్వారీదారి విధానం’ రద్దు చేశారు. అయితే ఈ కథ చారిత్రక నేపథ్యంలో పరిశీలించినపుడు క్రోనాలజికల్ సింక్రనైజేషన్ (కాలమాన సమన్వయం) లోపం జరిగినట్లుగా ఉంది. ఉపాధికోసం వలసలు సమీప గ్రామాలకే ఉండేవి. మన్నట్ వంటి దూరప్రాంతాలకు తక్కువగా ఉండేవి.

వలస నేపథ్యంలో మరో కథ “తోడు”. ఈ కథ కూడా ఎండిన హృదయాలను కూడా నిండుగా కన్నీళ్లను కురిపించే కథ. “బాధలు సైన్యంలా వాహినీలా వస్తాయి” (When sorrows come they come not in single spies but in battalions.) అని షేక్స్పియర్ అన్నట్టు ఈ కథలో రామలింగం పాత్ర మలచబడింది. “నేను రాను బిడ్డో.. సర్కారు దవాఖానకు.... అని ఒక సినిమాపాటలో పాడినట్టు వైద్యం పట్ల నేటికీ ప్రభుత్వాల నిర్లక్ష్యాన్ని గుర్తుచేస్తుంది. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రుల్లోని అమానవీయతను ఈ కథలో చెప్పారు. అంతే కాకుండా కథలో ప్లాస్టిక్ రావడంతో తోలు చెప్పులు, ఆ వృత్తి మూలసపడుతుంది. మార్పు నిరంతర ప్రక్రియ. సాంకేతిక యుగంలో ఈ మార్పు ఇంకా వేగంగా ఉంది. పేదలు సాంకేతిక అనివార్యమైన మార్పును గ్రహించకపోతే వారి ఉపాధిపోయి వాళ్ళు ఇంకా పేదవాళ్ళుగా మారే అవకాశం ఉంది. రచయితలు ముందుగానే గమనించి హెచ్చరిస్తే అట్టడుగువర్గాలకు లాభదాయకంగా ఉంటుంది. కథా రచయితగా శీలం భద్రయ్య ఈ కథ ద్వారా సామాజిక బాధ్యతను తీసుకోవడం ఆనందంగా ఉంది.

సమాజంలో అధిక సంఖ్యాకులు శ్రామికులు. వీరు పోరాడి విప్లవాన్ని సాధిస్తారు. ఆ విజయాన్ని బూర్జువా శక్తులు ఆక్రమించుకుంటాయి. రైతాంగ సాయుధపోరాటం, నిజాం వ్యతిరేకోద్యమ కాలం పాలనాధికారం మార్పుచెందే కాలం. ఒక ప్రభుత్వం మరొక ప్రభుత్వంతో తలపడుతున్న సమయం. సాంప్రదాయ రాచరికవ్యవస్థ అంతమై, నూతన రాజకీయ వ్యవస్థ ఏర్పడినా నేటికీ అట్టడుగు ప్రజలకు న్యాయం జరగలేదనే

ఊహావాస్తవికవాదంతో (Utopian Realism)తో ఈ సంపుటిలో కథలున్నాయి. జపాన్ సామ్రాజ్యవాదానికి వ్యతిరేకంగా, చైనా ప్రజలు నిర్వహించిన పోరాటంలో ఏ జాతి విముక్తి పోరాట లక్షణాలున్నాయో నిజాం వ్యతిరేక పోరాటానికి అవే ఉన్నాయి. నిరంకుశ వ్యవసాయ విధానాలు, భూమంతా ఒక్కరి చేతుల్లోకి వెళ్ళడం ద్వారా గ్రామీణ ఆర్థిక, సామాజికపరమైన మార్పులు తీవ్రంగా సంభవించాయి. 'భూమి కోసం, భుక్తి కోసం, విముక్తి కోసం' ప్రజలు నడుంబిగించారు. "దున్నేవానిదే భూమి" అనే నినాదంతో కమ్యూనిస్టులు ప్రజలను ఐక్యపరిచి భూపోరాటం నడిపారు. కానీ తరువాత కాలంలో ఈ ఉద్యమాన్ని హఠాత్తుగా నిలిపేశారు. దీనిపై విమర్శను కూడా ఎదుర్కున్నారు. తరువాత ప్రభుత్వాలు జోక్యం కలుగజేసుకోవడంతో ఆ ఉద్యమాలు చల్లారాయి. దాంతో భూస్వామ్య వర్గాలు రూపం మార్చుకొని భూమిని పేదలకు దక్కుకుండా చేశాయి. ప్రజల ఉద్యమ పంథా మారింది. హింసామార్గం పట్టింది. నవీన వలసవాద, ఉదారవాద విధానాలు, ప్రపంచీకరణ ఈ ఉద్యమంపై ప్రభావం చూపడంతో చైతన్యం చల్లారిపోయింది.

ఉదారవాద సిద్ధాంతాలు ప్రజలకు మేలు చేసేవిగా కనిపిస్తాయి. అలాంటి లోపపూరిత విధానాలను "కొత్తదొర" కథలో రచయిత ఎండగట్టారు. ఈ కథలో పెంటయ్య పాత్ర 'లంపెన్' పాత్ర. (ఉద్యమాన్ని నీరుగార్చే పాత్ర). భూస్వామ్య దొరకు ఎదురు తిరిగిన ప్రజలకు నాయకుడు పెంటయ్య. తరువాత ఉద్యమాన్ని వ్యక్తిగత స్వార్థానికి, ఉద్యమాన్ని నీరుగార్చి నిర్వీర్యం చేస్తాడు. ఈ కథలో ప్రజలంటే శ్రామికులు. ఉద్యమ ఫలితం దక్కని మోసానికి గురైన ప్రజలకు ప్రతీకలు. నాటికాలానికి నేటికాలాన్ని ప్రతీకగా తీసుకొని చెప్పడం ఈ కథ ప్రత్యేకత.

తెలంగాణ పోరాట నేపథ్యంలో రాసిన మరో కథ "కోదండం". ఈ కథ చదివినప్పుడు అంజయ్య పాత్ర నా చిన్ననాటి సంగతులను గుర్తుచేసింది. రచయిత ఈ కథను సోషలిస్టు రియలిజంతో మలిచాడు. తెలంగాణలో కమ్యూనిస్టులు, స్టేట్ కాంగ్రెస్ కార్యకర్తలు నిజాం వ్యతిరేకపోరాటం చేశారు. ముఖ్యంగా ప్రజాపోరాటాన్ని రికార్డు చేసిన రచయితలు తక్కువ. ఈ కథలో ప్రజాపోరాటం ఉంటుంది. పిల్లలు సైతం పిడుగుల్లా మారి రజాకార్లతో వీరోచితంగా పోరాడారని తెలియజేస్తుంది. "బంచెరాయి" కథ చదువుతున్నప్పుడు నా బాల్యంలో చవిచూసిన తెలంగాణ పోరాట సామాజిక చైతన్య పరిస్థితులను జ్ఞాపకం చేసింది. "టముకు" కథలో దొర వీరారెడ్డి పాత్ర మనస్తత్వాన్ని ప్రత్యేకంగా చర్చించాల్సిన విషయం. 'మాయబారి' కథ తెలంగాణ సాయుధపోరాట కథనే. తిరుగుబాటుకు నాయకత్వం వహించిన కథా నాయకుడు ముత్తయ్య. రజాకార్ల నేపథ్యంలో ఉన్న 'కొత్తదొర' కథను చదివాక, ఈ కథను చదవడంలో పాఠకులకు విసుగు కలుగుతుంది. అనగా రెండు కథల్లో ఒకే రకమైన కథా నిర్మాణం, పోరాటం, సన్నివేశాలు ఉంటాయి.

"లత్త" కథ చదివితే, ఇంకా గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో బాలికలపై గల వివక్షను గుర్తుచేస్తుంది. గురజాడ 'పుత్తడి బొమ్మ పూర్ణమ్మ'లా

బాల్యవివాహాలు ఇంకా పోలేదనే వెనుకబాటుతనాన్ని సూచిస్తుంది. వివాహ సంబంధాలకు పోయేటప్పుడు బేసి సంఖ్యలో పోవాలనే సంప్రదాయాన్ని మర్చిపోకుండా చెప్పడం రచయిత సమగ్ర దృష్టికి నిదర్శనం. ఈ కథలో మహిళకు 'ఎగనాకుడు' ఉండడమనేది మహిళా చైతన్యానికి అడ్డుగోడగా నిలిచింది. అబ్బాయి పాత్రకు 'ఎగనాకుడు'ను కల్పించి, అమ్మాయితో వివాహం జరిపించి ఉంటే, కథ ఇంకా ఆధునికతను, అభ్యుదయాన్ని సంతరించుకుని ఉండేదని నా అభిప్రాయం. ఈ కథ చదివితే సమాజంలో పురుషాధిక్యానికి ఇంకా చోటుందేమోననిపిస్తుంది. ఆధునిక తల్లితండ్రులు సంప్రదాయ విధానాలను విడిచిపెట్టకపోవడం వలన పిల్లలు పడే బాధ 'శూర్పణఖ' కథలో ఉంటుంది. కథ ముగింపులో రామారావు పాత్ర శూర్పణఖను పెళ్లి చేసుకుని ఉంటే అభ్యుదయ కోణంలో ఇంకా బాగుండేది. 'ఖానీ' కథలో నేను అనే పాత్ర పేరును రచయిత ఎక్కడా ప్రస్తావించకుండా రహస్యంగా దాచిపెట్టాడు. కథలో 'నేను' అనే పాత్ర సృష్టి విచిత్రంగా ఉంటుంది. చివరిదాకా చెప్పకుండా ఉన్నప్పటికీ తెలివైన పాఠకుడు ఊహించగలడు. ఈ కథలో 'నేను' అనే పాత్ర రచయితదే.

శీలం భద్రయ్య కథనం ప్రత్యేక నైపుణ్యంగా ఉంది. సమ్మిళితవర్గపు (Inclusive) ప్రతినిధిగా కనబడుతాడు. కథనం ప్రత్యక్షంగా పాఠకులతో ముచ్చటించినట్లు ఉన్నాయి. భాషపరంగా విశ్లేషించినప్పుడు, అచ్చమైన తెలంగాణ భాష సంస్కృతిని ఆకళింపు చేసుకొని రాసిన రచయిత అని చెప్పాల్సిందే. ఈ కథల్లో రచయిత భాష సంస్కృతి పరంగా తెలంగాణ నేటివిటిని కాపాడారు. రచయితకు భాష సహజసిద్ధంగా వచ్చినట్లు కన్పిస్తుంది. ఈ కథల్లో ఎక్కువగా నవలా శైలిని అనుసరించాడు. ●

మహిళా ప్రధాన కమీషనర్ బర్నాలి గోస్వామిపై దాడి

త్రిపుర మహిళా ప్రధాన కమీషనర్ బర్నాలి గోస్వామిపై బిజెపి కార్యకర్తలు దాడిచేసారు. దాడిచేసినవాళ్ళు చీరను వంటిమీద దుస్తులను చింపివేసి అవమానించారు. ఈ దాడిలో 200 మందిదాకా పాల్గొన్నారు. ఆమె అంగరక్షకుడిని కూడా గాయపర్చారు. పోలీసులకు ఎన్నిసార్లు ఫోన్లు చేసినా వాళ్ళు స్పందించలేదని ఆమె అన్నారు. తాను త్రిపుర ముఖ్యమంత్రి మానిక్ సాహాకి తెలియచేసినట్లు చెప్పారు.

త్రిపుర మహిళా ప్రధాన కమీషనర్ బిజెపిలో అధికారంలో వున్న థామ్సన్ గర్ ఎమ్మెల్యే బిశ్వబిందుసేన్ కి సహకరించకపోవడం వల్లే దాడిచేసామని బిజెపి కార్యకర్తలు చెబుతున్నారు. ●